

Mange studierejser kan foregå med tog og bus i stedet for med fly

En undersøgelse af studierejser på danske ungdomsuddannelser

Februar 2020

Bevar Jordforbindelsen
www.bevarjordforbindelsen.dk

Studierejser foregår oftest med fly, og hver syvende studierejse i undersøgelsen er oversøisk. 77 % af de rejser, som man kan nå i løbet af en dag, foregår med tog eller bus. Når en ungdomsuddannelse har defineret en miljøpolitik, smitter det af på elever og lærere. Det er hovedkonklusionerne i denne spørgeskemaundersøgelse med svar fra 155 klasser på danske ungdomsuddannelser.

I spørgeskemaundersøgelsen indgår svar fra undervisere, ledere og elever om deres studierejser i skoleåret 2019/20.

Transportmiddel

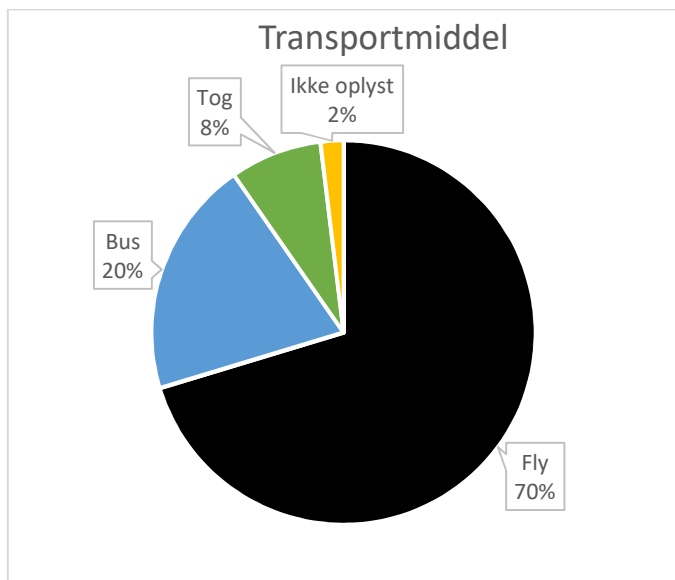
I alt er der 109 af 155 klasser i undersøgelsen, som tager på studietur med fly. Undersøgelsen tyder derfor på, at over to tredjedele af alle danske studierejser i ungdomsuddannelserne foregår med fly. Cirka en femtedel foregår med bus (31 af 155), mens kun en ud af 12 klasser rejser med tog på studietur (12 af 155).

Rejsemål

23 af 155 respondenter rejser oversøisk (15 procent). Alle interkontinentale rejser foregår med fly.

Noget tyder imidlertid på, at der er stigende opmærksomhed på klimaproblemet med de lange flyrejser. En respondent, som i år flyver til USA, nævner, at der fra næste skoleår ikke længere vil være oversøiske rejser.

De lange flyrejser fører i nogle tilfælde til personlig frustration. En lærer, som skal have en klasse med til Asien, "forstår ikke, hvorfor vi skal blive ved med at flyve rundt, mens vi underviser i klimaudfordringer og bæredygtighed".

Alle klasser på nær tre flyver til destinationer, som i praksis kan nås med bus og tog, men som kræver mere end cirka 12 timers transport. Vi anser følgende lande/områder for at tilhøre denne kategori^o Ungarn, Kroatien, Italien, Storbritannien, Sydfrankrig, Spanien, Portugal, Grækenland og Tyrkiet.

Selvom især Ungarn, Kroatien og Italien kan nås forholdsvis nemt, fordi der stadig er nattog fra Hamborg til Østrig, er der ingen respondenter, der har valgt denne løsning. Tre klasser kører med bus til Italien, dvs. to klasser til Firenze og en klasse til Toscana.

Ni af klasserne, som er med i undersøgelsen, rejser til Frankrig. Tre klasser rejser med fly, fire klasser kører i bus, og to klasser tager toget.

Den ene flyrejse til Frankrig går til Strasbourg, som forholdsvis nemt kan gennemføres med tog fra stort set alle danske byer i løbet af en dag. Den anden flyrejse er til Charleville, som kun med god vilje kan gennemføres uden overnatning med tog fra f.eks. Århus eller København. En bus kan nå Charleville på en dag. Den sidste flyrejse går til Nice, som vil kræve en overnatning undervejs med de nuværende togforbindelser.

For de fire rejser til Frankrig i bus er destinationerne Paris, Strasbourg og Normandiet samt en tur med ophold i to forskellige byer i det nordlige Frankrig. I hvert fald Paris, Strasbourg og det nordlige Frankrig kan nås i løbet af en dag i tog.

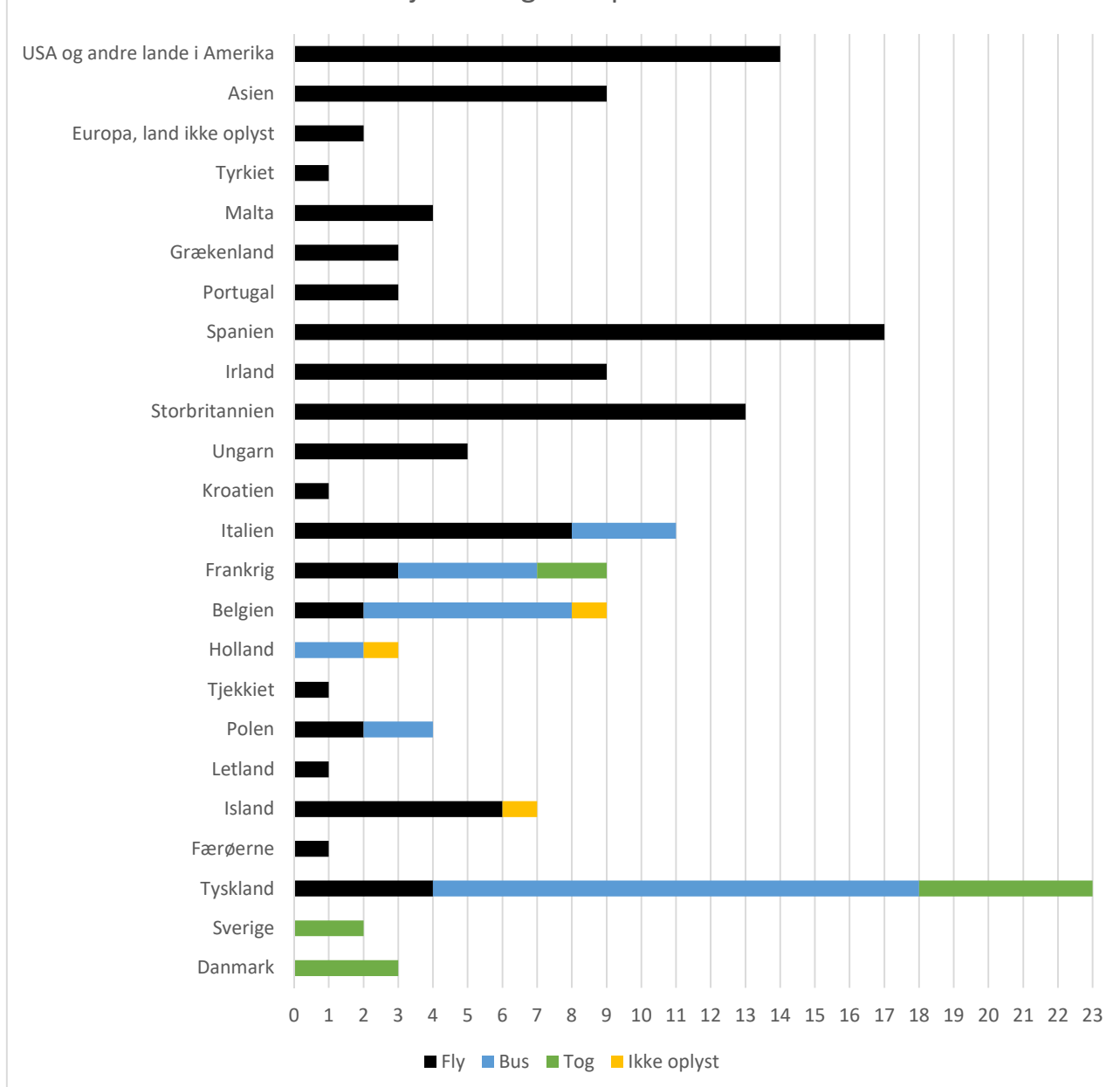
Begge klasser, som rejser til Frankrig med tog, tager til Paris, og den ene klasse kombinerer rejsen med et ophold i Bruxelles.

Ni klasser tager på studietur i Belgien. Mindst to klasser flyver, selvom turen til Belgien kan klares på en dag i tog fra stort set alle danske byer. Ud over en klasse, som ikke har oplyst transportmiddel, rejser de øvrige klasser med bus til Belgien.

Tre klasser tager til Holland. To af dem kører med bus, mens en klasse ikke har oplyst transportmiddel.

Studierejser til Tjekkiet, Letland, Island og Færøerne foregår med fly. Tjekkiet kan nås på en dag i tog. Man kan sejle fra Stockholm til Riga, men det er en lang, besværlig rejse. Der er ligeledes en færge til Island og Færøerne, men det tager naturligvis noget tid (to døgn eller længere).

Rejsemål og transportmiddel

I alt 23 af de 155 klasser i undersøgelsen tager til Tyskland. Transportmidlerne fordeler sig, så fire klasser rejser med fly, 14 klasser kører i bus og fem klasser kører i tog. De fire flyrejser fordeler sig på tre rejser til Berlin og en rejse til Zürich i Schweiz, som fortsætter med tog til Überlingen i Tyskland. Rejsen til Berlin kan forholdsvis nemt foregå i tog. Ligeledes kan Überlingen nås på en dag i tog med lidt god vilje.

En respondent fortæller: "I skolens tysklærergruppe har vi vedtaget, at vi ikke vil flyve på studieture. Men det er jo lidt nemmere for os end f.eks. spanskgruppen, så jeg vil nødig gøre mig klog på, hvad de skal gøre."

I samme boldgade bemærker en anden bemærker en anden sproglærer: "Det er vigtigt at være klimaansvarlig, og det er nemt f.eks. at tage bus til Berlin. Det er dog ikke lige så hensigtsmæssigt til Malaga, og det er en vigtig rejse for elever, der lærer spansk, så det hele er ikke bare sort/hvidt."

Danmark og Sverige er de eneste lande, som alle rejser til med tog. I alt er der fem klasser, som tager på studietur i Danmark eller Sverige. To af rejserne i Danmark er første klassesettrin, og det må forventes af disse klasser også skal på studietur på andet klassesettrin. Den resterende rejse i Danmark og de to rejser til Sverige sker på andet klassesettrin.

I alt er der 48 af 155 (31 procent) studierejser til destinationer, som man kan nå i løbet af en dag i bus eller tog. Af disse flyver ni klasser (19 procent), 25 klasser kører i bus (52 procent), og 12 klasser tager toget (25 procent). For to af disse klassers vedkommende kender vi ikke transportmidlet (4 procent).

Der er mange gode grunde til at vælge fly. En respondent som flyver nævner: "Med en "lille" gruppe, er bus ikke favorabel." En anden skriver: "Vi har undersøgt alternative muligheder, men det er umuligt at nå destinationen inden for tidsrammen. Næste år vælges destination ud fra, at man kan komme dertil med tog/bus".

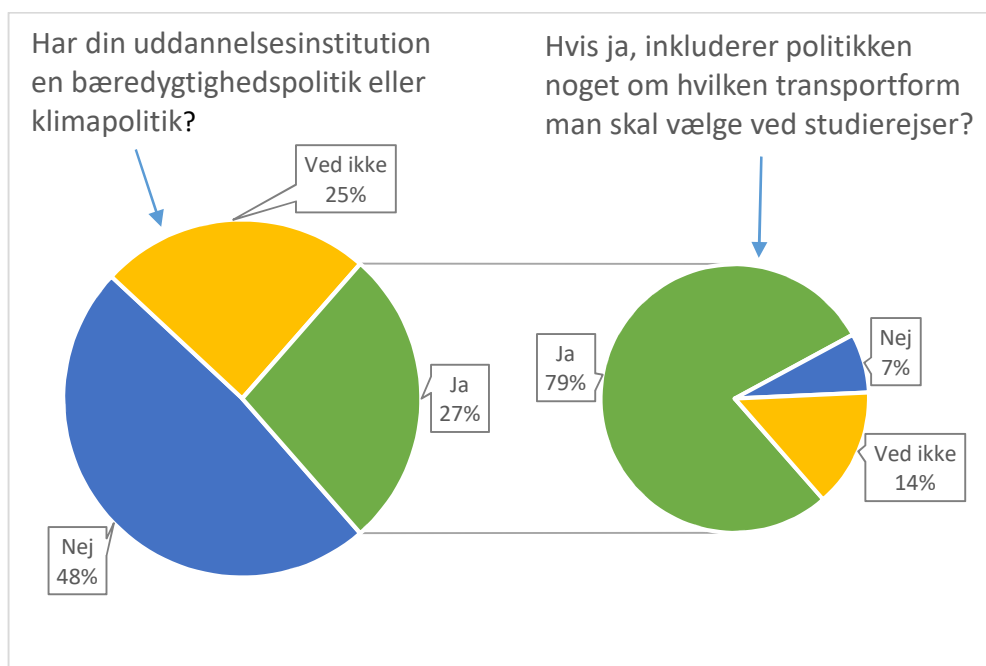
Bæredygtigheds- eller klimapolitik

I spørgeskemaet spurgte vi, om uddannelsesinstitutionen har en bæredygtigheds- eller klimapolitik. Knap halvdelen af klasserne i undersøgelsen er tilknyttet en institution, som ikke har beskrevet en politik på området. Cirka en fjerdedel af klasserne repræsenteret i undersøgelsen svarede bekræftende, og en fjerdedel vidste det ikke.

Ud af de 155 klasser tilhører 21 procent uddannelsesinstitutioner med en bæredygtigheds- eller klimapolitik, der også indeholder valg af transportform på studierejser. Af de 42 klasser, som svarede ja til, at skolen har en sådan politik, er det knap 80 procent (33) af klasserne, hvor politikken inkluderer transport på studierejser.

Klima- og bæredygtighedspolitikker på ungdomsuddannelser behøver ikke at være restriktive og udelukke flyrejser. En respondent, som tager bus til Bruxelles, fortæller, at skolen kræver, at man overvejer andre transportmuligheder end fly, og heri overvejer destinationer der er mulige at nå uden fly.

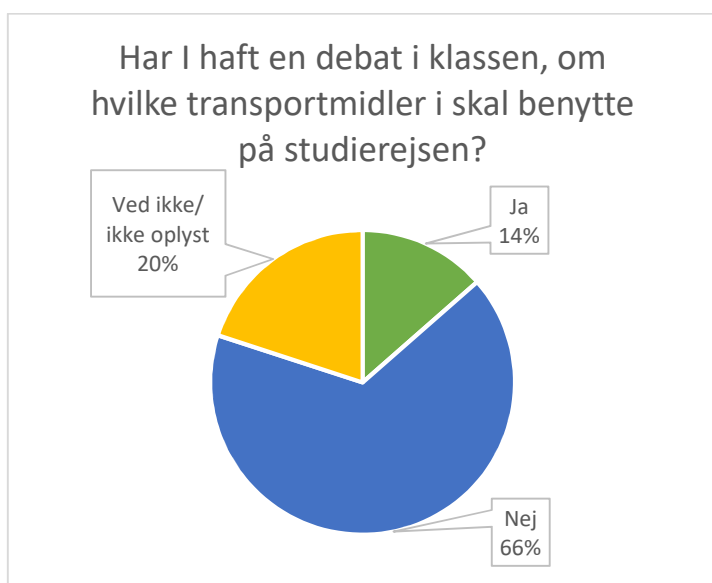
Det kan også være, at politikken først træder i kraft næste år. En respondent, som flyver i år, skriver: "Fremover skal klasser, der ikke er på udveksling, køre med bus eller tog på studietur.«

Hvis en skole ikke har en klima- eller bæredygtighedspolitik, er der også den mulighed, at lærere tager individuelt ansvar for klimaet. En respondent bemærker, at vedkommende lærer har gjort det til en personlig betingelse ikke at tage på studietur med fly.

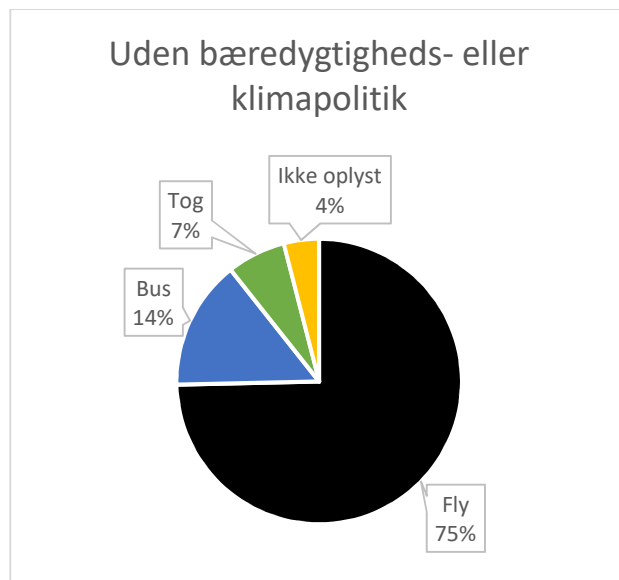
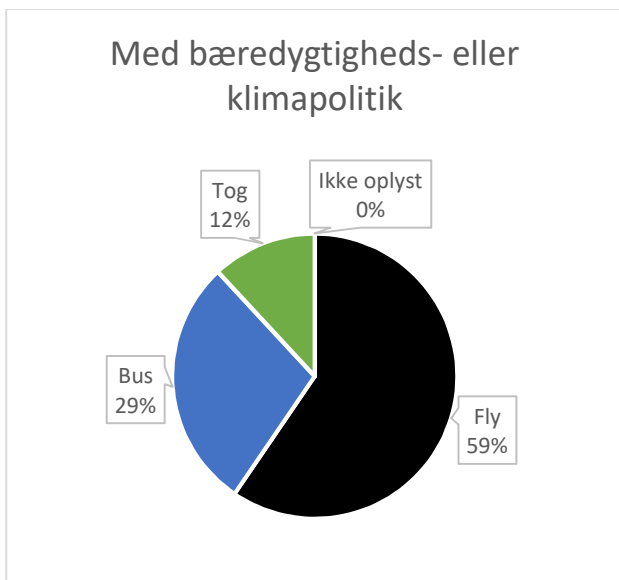
I 14 procent af klasserne har eleverne diskuteret, hvilket transportmiddel de skal benytte på studierejser (21 af de 155 undersøgte klasser). Over halvdelen (12) af disse klasser er fra uddannelsesinstitutioner, hvor der er en bæredygtigheds- eller klimapolitik, hvilket tyder på, at det smitter af på elever og lærer, når en skole har formuleret en miljøpolitik.

Nogle gange skal debatter modnes, før de fører til handling. En respondent bemærker: "Vi talte om transportproblemet med fly, men valgte alligevel at flyve. Jeg kan godt forestille mig, at vi næste gang vælger noget, vi kan nå med bus eller tog".

Sammenhæng mellem skolens politik og transportmiddel

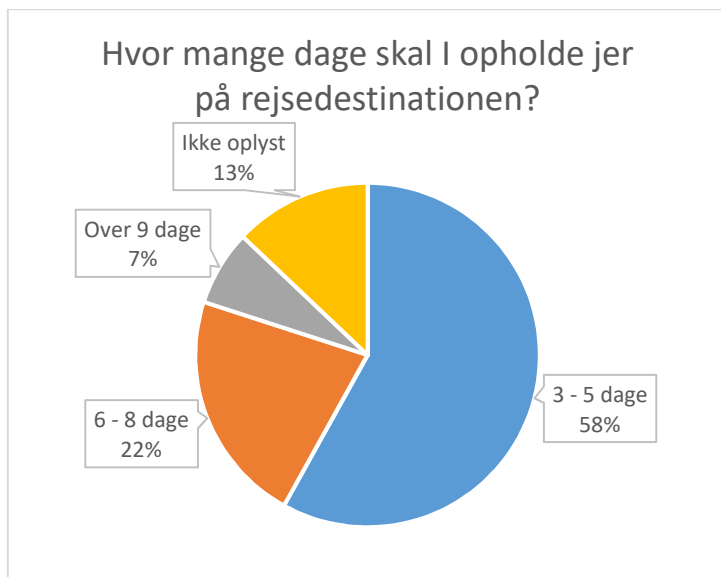
Blandt klasser fra skoler med en miljøpolitik er der forholdsmeæssigt flere, som tager toget, og forholdsmeæssigt færre, som flyver, end der er blandt klasser fra uddannelsesinstitutioner uden en bæredygtigheds- eller klimapolitik. Igen tyder det på, at det smitter af på elever og lærere, når en skole har vedtaget en miljøpolitik.

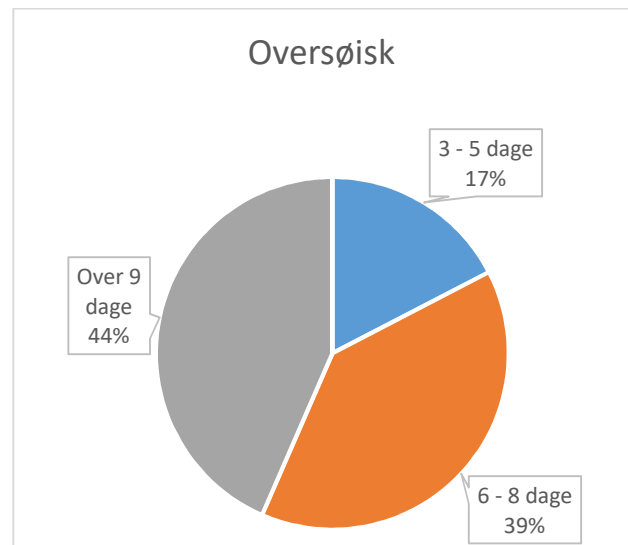
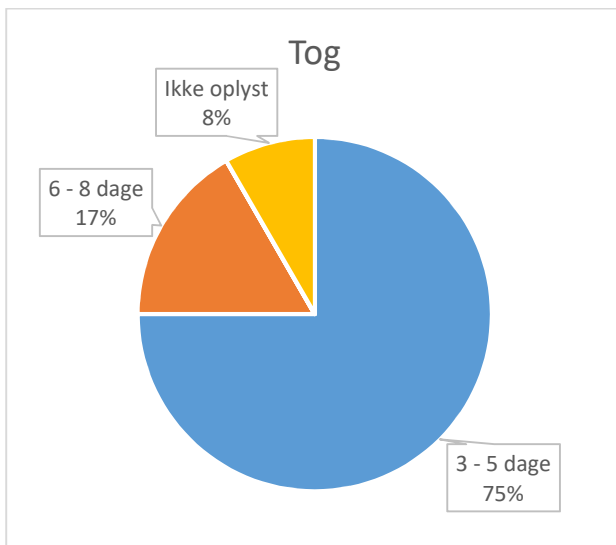
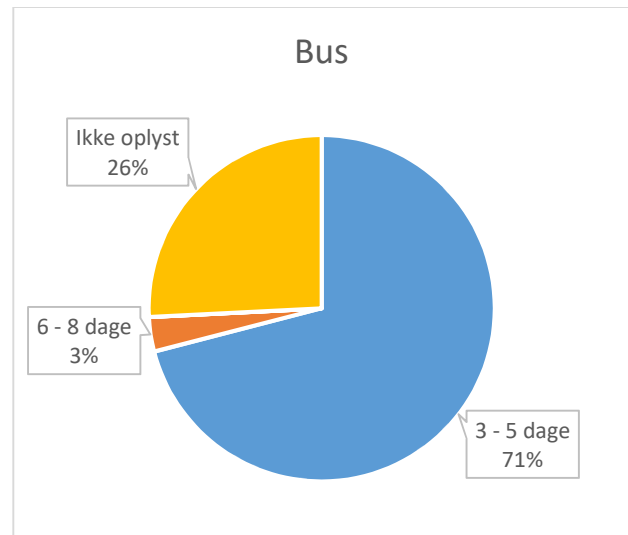
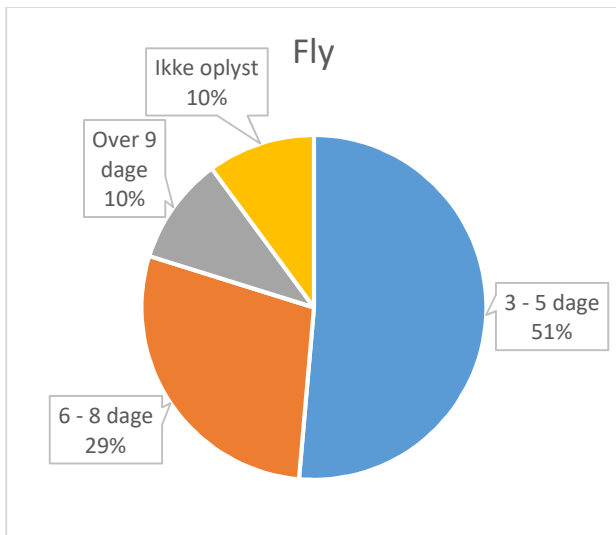
Rejsernes længde

En respondent skriver: "På de fleste gymnasier landet over har nedskæringerne under Lars Løkke ført til, at studierejser i højere grad skal holdes inden for mandag til fredag, og det gør det vanskeligt at bruge andet end fly til destinationer, som er bare halvlangt væk i Europa."

Dette kan være medvirkende til, at ikke færre end 90 af 155 (58 procent) af rejserne varer mellem tre og fem dage. Lidt over en femtedel af rejserne (22 procent, 34 af 155) varer mellem seks og otte dage. Kun syv procent af rejserne varer mere end ni dage (11 af 155). Rejsens varighed er ikke oplyst eller mangelfuldt oplyst i 20 af 155 svar.

Hvis vi kigger på, hvilket transportmiddel rejsen foregår med set i forhold til længden af rejsen, er der en tendens til, at studieture med fly varer længere tid, end når transporten foregår med bus eller tog. Mens henholdsvis 71 og 75 procent af rejserne med bus og tog varer tre til fem dage, er det kun cirka halvdelen af studierejserne med fly, som er på mellem tre og fem dage.

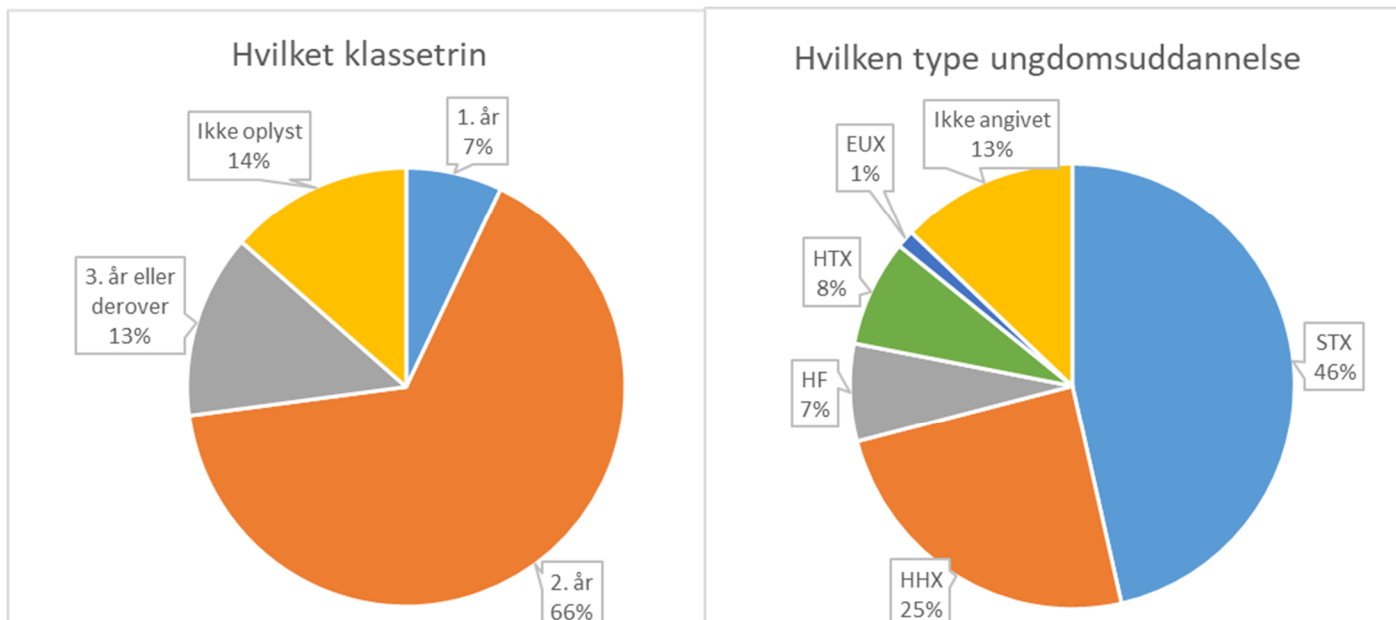
Under halvdelen af rejser til andre kontinenter varer over ni dage. Cirka en af seks oversøiske rejser varer fem dage eller mindre.

Skolerne tager således hovedsageligt på studieture, der varer mellem 3 og 5 dage. Det mest benyttede transportmiddel i forbindelse med de korte rejser er fly eller bus.

Flest fra 2.g

Over halvdelen af studierejserne foregår med STX (46 procent), mens HHX står for 25 procent ifølge de indkommende svar. Resten er HF, HTX og EUX. 20 respondenter svarede slet ikke eller ikke fyldestgørende på spørgsmålet.

Hovedparten af studierejserne foretages efter på andet året på uddannelsesstedet (66 procent). 14 procent sker i løbet af tredje klassetrin eller derover, mens kun få elever får lov at rejse allerede første år (8 procent). For 21 respondenter gælder, at vi ikke med sikkerhed ved, hvilket klassetrin svaret er indgivet for (14 procent).

Sådan har vi gjort

I undersøgelsen indgår som sagt 155 svar fra undervisere, ledere og elever om deres studierejser i skoleåret 2019/20. For at sikre at en klasse ikke tæller flere gange, har respondenterne oplyst klassetrin, klassebetegnelse og uddannelsessted. Nogle respondenter har indgivet oplysninger om flere studieture i et svar. I disse tilfælde har vi, i det omfang det har været muligt, konstrueret et respondentsvar for hver studietur/klasse. I to af tilfældene har vi ringet til den pågældende uddannelsesinstitution for at kvalificere oplysningerne.

I alt deltog 75 forskellige uddannelsesinstitution i undersøgelsen.

Undersøgelsen er foretaget som en spørgeskemaundersøgelse på webplatformen OnlineUndersøgelse. De indkomne svar er efterfølgende behandlet af aktivister i Bevar Jordforbindelsen med den bedste intention om at formidle resultatet korrekt og fyldestgørende.

Analysen er udarbejdet af Jacob Sørensen, Peter Alving, Adrian Haßler og Inger Staahl Jensen, som er medlemmer af Bevar Jordforbindelsen. Læs mere på www.bevarjordforbindelsen.dk